

The Millie Arbesfeld
Midreshet Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Women

WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

ERETZ YISRAEL
PAST, PRESENT AND FUTURE

*Rebuilding in the Face of the Ruins:
 Lessons from Tanach and Gemara*

This series is sponsored by
 Dina & David Steinberg (NMLS# 67325) and Summit Funding,
 Your Mortgage Professionals (NMLS #52081 / 301151) in memory of
 Samuel Ehrenhalt a"h

Ms. Elisheva (Ellie) Levi
 April 19, 2015 • לי ניסן תשע"ה

1 תלמוד בבלי מסכת מכות דף כד עמוד ב

וכבר היה ר"ג ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע ורבי עקיבא מהלכין בדרך, ושמעו קול המונה של רומי מפלטה [ברחוק] מאה ועשרים מיל, והתחילו בוכין, ורבי עקיבא משחק. אמרו לו: מפני מה אתה משחק? אמר להם: ואתם מפני מה אתם בוכים? אמרו לו: הללו כושיים שמשתחווים לעצבים ומקטרים לעבודת כוכבים יושבין בטח והשקט, ואנו בית הדום רגלי אלהינו שרוף באש ולא נבכה? אמר להן: לכך אני מצחק, ומה לעוברי רצונו כך, לעושי רצונו על אחת כמה וכמה. שוב פעם אחת היו עולין לירושלים, כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם כיון שהגיעו להר הבית, ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים, התחילו הן בוכין ור"ע מצחק. אמרו לו מפני מה אתה מצחק? אמר להם מפני מה אתם בוכים? אמרו לו, מקום שכתוב בו אוהזר הקרב יומת ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה? אמר להן לכך אני מצחק, דכתיב בואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו, וכי מה ענין אוריה אצל זכריה? אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני! אלא, תלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה, באוריה כתיב גלכן בגללכם ציון שדה תחרש [וגו'], בזכריה כתיב דעוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה - הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה, עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה - בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת. בלשון הזה אמרו לו עקיבא, נחמתנו! עקיבא, נחמתנו

2 בראשית רבה (וילנא) פרשת חיי שרה פרשה סא

ר' עקיבא אומר אם היו לך תלמידים בנערותך עשה לך תלמידים בזקנותך שאין אתה יודע איזה מהם מתקיים לך זה או זה ואם שניהם כאחד טובים, י"ב אלף תלמידים היו לר"ע מעכו ועד אנטפריס וכולם בפרק אחד מתו, למה שהיתה עיניהם צרה אלו באלו ובסוף העמיד שבעה, רבי מאיר, ורבי יהודה, רבי יוסי, ור' שמעון, ורבי אלעזר בן שמוע, ורבי יוחנן הסנדלר, ור' אליעזר בן יעקב, ואית דאמרי ר' יהודה, ור' נחמיה, ורבי מאיר, רבי יוסי, ורשב"י, ור' חנינא בן חכנאי, ורבי יוחנן הסנדלר, א"ל בניי, הראשונים לא מתו אלא שהיתה עיניהם צרה אלו לאלו תנו דעתכם שלא תעשו כמעשיהם, עמדו ומלאו כל ארץ ישראל תורה

3 בראשית פרק ח

(יח) וַיֵּצֵא נֹחַ וּבָנָיו וּנְשֵׁי בָנָיו אִתּוֹ:

(כ) וַיִּבְנוּ נֹחַ מִזְבְּחַת לַיהוָה וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר וַיַּעַל עֲלֵת בְּמִזְבְּחַת:

4 בראשית פרק ט

(א) וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בָּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ:

(ו) שִׁפְךָ דָם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּךְ כִּי בְּצַלֵּם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת־הָאָדָם

(ז) וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ שִׁרְצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ־בָהּ

(ח) וַיִּחַל נֹחַ אִישׁ הָאָדָמָה וַיִּטַּע כָּרֶם:

(כא) וַיִּשְׁתֶּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אֶהְלֵה:

5 משך חכמה בראשית פרשת נח פרק ט

שם שם) שופך דם האדם וכו' ואתם פרו ורבו. שטחיות הכתובים על פי הברייתא בסוף חזקת הבתים (בדין) שנגזור על עצמינו שלא נישא נשים (להוליד בנים), ונמצא זרעו של אברהם אבינו כלה מאליו - ולא על ידי עובדי כוכבים, רש"י - לזה אמר כי אף בשעה שיש חרב ושפיכות דם הרבה, אין לכם להביט על זה, כי אנכי אדרוש את נפש האדם, ושופך דם האדם הוא ישפך, רק "אתם פרו ורבו", ולא תאמרו למה נלד לבהלה ולכליון, מוטב שיהיה כלה מאליו, אין לכם להביט על זה! ולכן כתיב בשאילתות דרב אחאי, פרשה ברכה, דמצוה ליקח נשים ולהוליד בנים מקרא דירמיה (כט, ו) דאמר קחו לכם נשים והולידו בנים. כוונתו דאף בעת הגזירה והגלות, מצוה לפרות ולרבות כמו ירמיה שציוה לבני הגולה בבבל. ועיין הגהות מיימוני פרק ט"ו מהלכות אישות בזה, ודו"ק היטב.

6) שמות פרשת כי תשא פרק לב

(יט) ויהי כאשר קרב אליהמתנה וירא אתהעגל ומחלת ויחראף משה וישלף מידו מידיו אתהלחת וישבר אתם תחת הקר
רש"י שמות פרשת כי תשא פרק לב
 (יט) וישלף מידיו וגו' - אמר מה פסח שהיא אחת מן המצות, אמרה תורה (שמות יב מג) כל בן נכר לא יאכל בו, התורה כלה כאן, וכל ישראל משומדים ואתננה להם

7) תלמוד בבלי מסכת בכא בתרא דף יד עמוד

ומה אני מקיים אין בארון רק? לרבות שברי לוחות שמונחים בארון

8) תלמוד בבלי מסכת מנחות דף צט עמוד א

זאשר שברת ושמתם בארון - תני רב יוסף מלמד, שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון; מכאן, לתלמיד חכם ששכח תלמודו מחמת אונסו, שאין נוהגין בו מנהג בזיון

9) תלמוד בבלי מסכת תענית דף כו עמוד א

בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות
 בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ

10) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לב עמוד ב

ואמר רבי אלעזר מיום שחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה, שנאמר דגם כי אזעק ואשוע שתם תפלתי
 ... ואמר רבי אלעזר מיום שחרב בית המקדש נפסקה חומת ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים

11) רות פרק א

(יט) ותלכנה שתיהם עדפאנה בית לחם ויהי כפאנה בית לחם ותהם פליהעיר עליהן ותאמרנה (הזאת נעמי

(כ) ותאמר אליהן אלתקראנה לי נעמי קראן לי מרא פיהמר שדי לי מאד)

(כא) אני מלאה הלכתי וריקם השיבני יקוק למה תקראנה לי נעמי ויקוק ענה בי ושדי הרע לי)
רות פרק ב

(כ) ותאמר נעמי לכלתה ברוך הוא ליקוק אשר לאעזב חסדו אתהחיים ואתהמתים ותאמר לה (נעמי קרוב לנו האיש מגאלנו הוא

רות פרק ד

(יד) ותאמרנה הנשים אלנעמי ברוך יקוק אשר לא השבית לה גאל היום ויקרא שמו בישראל)

(טו) והיה לה למשיב נפש ולכלכל אתשיבתה כי כלתה אשראהבתה ילדתו אשרהיא טובה לה) משבעה בנים

(טז) ותקח נעמי אתהילד ותשתהו בחיקה ותהילו לאמנת)

(יז) ותקראנה לו השכנות שם לאמר ילדבן לנעמי ותקראנה שמו עובד הוא אביישי אבי דוד פ)

12) Kol Dodi Dofek – by Rabbi JB Soloveitchik

(Translated and annotated by David Z. Gordon)

The “I of Fate” vs. the “I of Destiny”

“Man is born as an object, dies as an object, but it is within his capability to live as a “subject” – as a creator and innovator who impresses his individual imprimatur on his life and breaks out of a life of instinctive, automatic behavior into one of creative activity. According to Judaism, man’s mission in this world is to turn fate into destiny – an existence that is passive and influenced into an existence that is active and influential; an existence of compulsion, perplexity and speechlessness into an existence full of will, vision, and initiative. The blessing of the Holy One to his creation fully defines man’s role “Be fruitful and multiply and replenish the earth and subdue it.” (Genesis 128). Conquer the environment and subjugate it. If you do not rule over it, it will enslave you. Destiny bestows on man a new status in Gd’s world. It bestows upon man a royal crown, and thus he becomes Gd’s partner in the work of creation.” (p.6)

13) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ג עמוד א

תניא, אמר רבי יוסי פעם אחת הייתי מהלך בדרך, ונכנסתי לחורבה אחת מחורבות ירושלים להתפלל. בא אליהו זכור לטוב ושמר לי על הפתח (והמתין לי) עד שסיימתי תפילתי. לאחר שסיימתי תפילתי אמר לי שלום עליך, רבי! ואמרתי לו שלום עליך, רבי ומורי! ואמר לי בני, מפני מה נכנסת לחורבה זו? אמרתי לו להתפלל. ואמר לי היה לך להתפלל בדרך! ואמרתי לו מתירא הייתי שמא יפסיקו בי עוברי דרכים. ואמר לי היה לך להתפלל תפלה קצרה. באותה שעה למדתי ממנו שלשה דברים למדתי שאין נכנסין לחורבה, ולמדתי שמתפללין בדרך, ולמדתי שהמתפלל בדרך - מתפלל תפלה קצרה. ואמר לי בני, מה קול שמעת בחורבה זו? ואמרתי לו שמעתי בת קול שמנהמת כיונה ואומרת אוי לבנים שבעונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין האומות. ואמר לי חייך וחיי ראשך, לא שעה זו בלבד אומרת כך, אלא בכל יום ויום שלש פעמים אומרת כך; ולא זו בלבד, אלא בשעה שישראל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין יהא שמיא הגדול מבורך הקדוש ברוך הוא מנענע ראשו ואומר אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך, מה לו לאב שהגלה את בניו, ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם

14) תלמוד בבלי מסכת סוטה דף לו עמוד א

אמר לו רבי יהודה לא כך היה מעשה, אלא זה אומר אין אני יורד תחילה לים וזה אומר אין אני יורד תחילה לים, קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחילה, שנאמר דסבכוני בכחש אפרים ובמרמה בית ישראל ויהודה עוד רד עם אל, ועליו מפרש בקבלה ההושיעני אלהים כי באו מים עד נפש, טבעתי ביון מצולה ואין מעמד וגו' ואל תשטפני שכולת מים ואל תבלעני מצולה וגו', באותה שעה היה משה מאריך בתפלה, אמר לו הקב"ה ידידי טובעים בים ואתה מאריך בתפלה לפני? אמר לפניו רבונו של עולם, ומה בידי לעשות? אמר 'לו זדבר אל בני ישראל ויסעו, ואתה הרם את מטך ונטה את ירך וגו'